List 48. **NOVICE** Tečaj XXVXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 26. novembra 1879.

Obseg: Kmetijstva zadeve v državnem zboru. — Shod vinorejcev in vinska razstava na Dunaji. (Dalje.) — Da kokoši pozimi rade jajca ležejo. — Malo znan vzrok, da včasi čebele mrjó. — Gospodarske novice. — Žale žene. — Slvansko slovstvo. — Kdo dela razpor? — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kmetijstva zadeve v državnem zboru.

Kmetijstvo je — vsaj tega ne more nihče tajiti — glavni steber naši avstrijski državi; ono pa je tudi najkrepkejša straža, da prekucijske nakane ne razrušijo stanja državnega. Kmetijski stan reprezentira zato povsod pravi in zdravi konservatizem (vzdržanje države), zoper katerega rovajo liberalci, brezverci in kakor se sicer imenujejo sebični rogovileži.

Čisto naravno je tedaj, da naši slovenski poslanci spadajo v stranko konservativno nasproti onim, ki si dandanes po krivem prilastujejo ime „liberalnih naprednjakov“.

Ker dolzih 16 let ti liberalci, ki so gospodovali v dunajskem državnem zboru, niso na prid kmetijstvu prav nič storili, ampak ves čas le narodom pogubno politično slamo mlatili in zlati bob le svojim pristašem v steno metali, se je zdaj tudi v tem oziru stvar na bolje obrnila. Konservativna stranka, ki ima zdaj vsaj nekolikošno večino v zbornici poslancev, deluje na to, da se vprihodnje ne zanemarjajo kmetijstva važne zadeve.

Da bi se zbornici poslancev to delo polajšalo, so poslanci, ki spadajo v klub *) desnega središča, kateremu je načelnik grof Hohenwart, osnovali še posebni „kmetijski klub“, ki ima razpravljati kmetijska vprašanja, predno pridejo v obravnavo zbornici poslancev. V ta klub so stopili poslanci Bärenfeind, grof Barbo, grof Borelli, grof Brandis, knez Croy, baron Dipauli, Dobelhamer, Fischer, prelat Fröschel, dr. Viktor Fuchs, baron Giovanelli, baron Gödel, pl. Hornuzaki, Karlon, Klun, Nabergoj, Neumayr, Noska, Oberndorfer, dr. Oelz, dr. Poklukar, grof Pozza, Ruf, Schmiedbauer, vitez Schneid, vitez Styrzzá, Thurnher, dr. Vitezić, prošt Wieser, pl. Zallinger, Zehetmajer in Zettelberger. Ta klub si je 14. dne t. m. za svojega prvomestnika izbral poslanca Thurnhera, poslanca Dobelhamerja za namestnika, poslanca Karlona in Kluna pa za zapisnikarja.

Koj v tej prvi seji je klub v obravnavo vzel jako važno zadevo, namreč pretres vprašanja: „kakošne posledice izvirajo iz neomejenega razkosevanja zemljišč z ozirom na blagostan kmetijskih prebivalcev“, in je dr. Poklukarju in Styrzzi naročil, naj to vprašanje temeljito prevdarita in v prihodnji seji klubu poročata. V to sejo pride tudi pogovor o službi zemljišč in pa o kmetijskih nadzornikih, ki so nastavljeni uže v nekaterih deželah.

Treba se nam zdí, tem vrsticam dodati še nekaj, kar kaže, kako časnikom ustavoverske stranke nobena laž ni predebela, da bi je ne poslali med svet po svojem principu: „caluminiare audacter, semper aliquid haeret“. Tako je ustavoverska dunajska „Deutsche Zeitung“ v uvodnem članku od 21. dne t. m. razglasi na skozi in skozi neresnično novico, da poslanci konservativne stranke na vse kriplje delajo na to, da se uravnava zemljiškega davka brez konca in kraja zavleče, a nalašč zamolčí načela, katerih se o tej zadevi drží zborniški odbor, kateremu je razprava o uravnavi zemljiškega davka izročena. Ker dotičnemu davkovskemu odboru ne more vse eno biti, ali se iz njegovih sej laž ali resnica trosi po svetu, je odbor poslal časniku „Vaterland“ pojasnilo, katero, kakor beremo v 320. listu, stvar vse drugače razklada, kakor jo je razglasil gori navedeni ustavoverski časnik. Iz tega pojasnila vidimo, da konservativna stranka ne stojí na stališči ustavovercev, katere edino vodi fiskalični ozir, ampak njeno stališče je pravično varstvo kmetijskih posestnikov. Naša konservativna stranka želí in hoče, da se zemljiški davek prav kmalu v novi red spravi, al tega pa noče, da bi se uravnava prenaglila na škodo kmetijstva; poprej tudi se morajo zaslišati pritožbe kmetovalcev, potem še le, ko je vse to v redu, se more pravično določiti stabilna razmera zemljiškega davka. Na to pravično stališče se je odločno vstopil dr. Poklukar in v dotičnem odboru objavil, da na njegovem stališči, ki krepko hoče varovati blagor kmetijstva, stojé tudi vsi poslanci konservativne stranke v klubu kmetijskem.

*) Klub je angleška beseda in po naše pomeni toliko, kot ožja družba. Ker je beseda klub prav navadna beseda v politiškem slovarju, si jo moramo prilastiti tudi mi Slovenci, ki se s politiškimi zadevami bavimo.

Shod vinorejcev in vinska razstava na Dunaji.

Poroča prof. Povše.

(Dalje.)

Tudi način odgojitve ni brez vpliva na razvitek te bolezni.

Gospod Thümen meni, da je posebno škodljiv način rezanja in razpenjanja trt po okvirih, kakor se to nahaja pri Trstu. Sploh so vsi načini škodljivi, kateri so tako izpeljani, da se trta trte dotika, kajti zanaša se lahko gliva od ene trte do druge. Ob enem ni pravega zračnega prepiha in solnčni žarki ne morejo vspešno vplivati na zemljo vinograda. Dosedanje skušnje poleg tega učé, da mlade zasadbe veliko huje trpé po tej glivici, kakor stareje, uže popolnoma vtrjene in krepke trte.

Da tudi gnojenje ima nekoliko vpliva na razvitek te bolezni, se ne more tajiti. Vendar niso dosedaj o tem še nikakor znane določno veljavne skušnje, ker ni še znano, je li navadni hlevski ali pa nasprotno umetni rudski gnoj bolj ugoden tej bolezni. Vsakako pa preobilno gnjiličnо gnojenje pospešuje njen razvitek, kakor sploh trtam le pepelikast, nikakor pa preobilno amonijakalen gnoj vgaja.

Gospod Thümen odločno zametava gnojenje trtam z odpadki, kakoršni se dobivajo pri obrezovanji in mandanji trt, ter trdi, da na teh odpadkih se nahaja na milijone trosov te gljive, in tako prihajajo te gljive v zemljo, iz zemlje pa pri priliki zopet na trte. Zato priporoča, vse te odpadke sežgati in še le pepel porabiti za gnojitev vinograda.

Kolikor snažnejše se vzdržuje vinograd, toliko manj se je bati te bolezni. V slabo snaženih, s plevelom močno preraščenih vinogradih ta bolezin najhuje razsaja.

Naj bi te besede probudile trtorejce, da se marljivejše poprimejo okopovanja in snaženja vinogradov.

Kakor ima gnojenje, tako ima tudi zemlja velik vpliv na razširjenje te gljive. V ilovčnatih in apnenih zemljah dokaj hujše razsaja, kakor v peščenih in sploh lahkih zemljah. Kolikor rodovitniša in bolj sprstenena je zemlja, toliko huje so trte kozavi bolezni podvržene. Pri Ogleju na Goriškem se nahajajo veliki, zgledno zasajeni vinogradi na šutnati zemlji, katera je napravljena iz nekdanjih razvalin starodavnega mesta Ogleja, in na njej se ta bolezen do sedaj ni prehudo pokazala. Najhuje razsaja v Istri, in sicer v okolici poreški na težki ilovnati zemlji. To tudi je gotovo, da ta bolezen veliko huje razsaja v ravnini, kakor pa v hribih, gričih ali sploh strmejih legah, in da, kolikor vlažniša je zemlja in kolikor bolj zvezana ali neprodirljiva je njena spodnja plast, toliko huje se razvija ta gljiva, katera dosedaj ni še zasedeb v lahki peščenini napadla.

Največega vpliva pa je brez dvombe vlažnost zraka. Uže pri popisovanji zemlje smo povedali, da na mokrotnih, neprodirnih zemljah huje ta gljiva razsaja, a še večega pomena je pri tem vlažnost zraka. Dosedanje znanstvene preiskave soglasno spričujejo, da je voda prava razširiteljica kozave bolezni. Ko je namreč gornja koža nad kozavo hrasto se razpočila, raztresejo se godni trosi v velikanski množini iz te odprtine; dež, rôsa, celó po vlažnosti nasiteni zrak jih hitro raztopluje. Deževne kaplje sprejemajo obilno teh trosov in ko padajo kaplje na spodnje dele trte, okužujejo se ti po njih. Na teh po vlažnosti tudi razmočenih mladih zelenih trtnih delih kmalu začno trosi kaliti, kateri se zarijejo v notranji del kože. Če vzamemo v poštev to, da je v eni sami kapljici tisoč in tisoč takih trosov, lahko moremo verjeti in razumeti, zakaj se tako grozovito naglo ta bolezen razširjuje, posebno če nadvladuje vlažno deževno vreme.

Rekli smo, da močno plevelni vinogradi so dokaj bolj podvrženi tej bolezni, kakor pa vedno marljivo okopovani. To se dá pojasniti s sledečimi razlogi: Na visoko rastečih plevelnih rastlinah se nabira ob deževji brez števila trosov, kateri se potem pri prvi priliki, na priliko, po vetru zopet ločijo od teh podlag in se raznesó zopet po mladikah trt. Nasprotno se iznad trt ob deževju v zemljo sprani trosi dokaj težje zopet pomagajo kvišku.

Da je močvirna zemlja posebno ona, v kateri zastaja voda, kozavi bolezni najugodnejša, more se s tem razjasniti, da iz take mokre zemlje dokaj obilniše izpuhteva vlažnost, ter prav te brezštevilne vodene kapljice zraka morejo prenašati trose. Najodločnejše pa se moremo o tem prepričati, če vzamemo v pregled vremenska poročila in statistične pozvedbe o tej bolezni. Najobširniše in jako podučne pozvedbe izvršile so se na kmetijskem zavodu v Št. Mihelu na južnem Tirolskem, kateri je silno velike zgube trpel v nogradih, katere je ta bolezen napadla. Leta 1877. so prvikrat zapazili kozavost, leta 1878. pa je uže toliko škodovala, da so komaj polovico trgatve imeli. Letos spomladi pa so se koze na trtah uže aprila meseca prikazale in kmalu tako grozovito razvile, da so bili vsi vinogradi skoro popaljeni. — Če te letine prevdarjamo in se spominjamo na vreme, kakoršno je bilo leta 1877., 1878. in letos, lahko se bomo prepričali, da je vreme bilo vsemu temu prvi povod. Leta 1878. padlo je dežja za 578 milimetrov, leta 1877. že za 870 milimetrov, leta 1878. za 1128 milimetrov, in v prvi polovici tega leta 648 milimetrov. Torej leta 1878. ni bilo v celem letu toliko dežja, kakor ga je bilo le v prvi polovici letošnjega leta 1879.

Silno deževje je toraj največ vplivalo na grozovito hitri in velikanski razvitek trtne kozave bolezni, kakor nam te številke pač tako jasno spričujejo, da ni mogoče o tem le en hip dvomiti. Še bolje se pa prepričamo o tem, če prevdarimo, da so bili do junija vsi vinogradi obupno razmesarjeni, popaljeni. Ni je bilo najmanjše nade, da bi se te trte mogle opomoči. A meseca julija nastopi suho vreme, katero je več mesecev trajalo, in čudovito so se zdajci vinogradi opomogli; zagnale so revne trte na novo obilo perja in zelenih mladičic.

Prav enake so bile razmere pri nas na Goriškem, in če mogoče, še neugodniše, ker še več dežja smo imeli. Leta 1877. imeli smo dežja za 1136 milimetrov, leta 1878. za 2026 milimetrov, in v prvih šestih mesecih 1879. leta 980 milimetrov. Al če vzamemo v poštev drugo polovico leta 1878. in prvo polovico leta 1879., imeli smo dežja 2524 milimetrov, ko smo v 12 mesecih l. 1877. imeli ga le 1136 milimetrov. Kak velikansk razloček! Ni čuda tedaj, da je bil izid letine sploh tako slab. Zato se je tudi pri nas na Goriškem kozavost na trtah posebno v letošnji spomladi grozovito razširila; ko pa je nastopila skoro 3 mesece trajajoča grozovita suša, pogubila se je, in opazoval sem vse to posebno na trti „Alicauthe“, katera je bila grozovito popaljena, tako, da nisem imel nikakoršne nade, da bi se še popravila. Al v suši ozelenela je zopet, se ve da grozdja nismo trgali na njej, pa saj lesá mi je dala za prihodnje leto.

Prav tako se popolnoma vjemajo z načeli gospoda Thümena vsa znamenja te bolezni tu v naši deželi. V Vrtojbi in Biljah je ta bolezen posebno hudo razsajala, ker tu je vlažna, ilovna zemlja in trte so po plantah zasajene, toraj v ravnem. Da so griči ali strmi vinogradi v hribih sploh manj podvrženi raznim gljivam, to je istinito, kakor nam to kažejo, na priliko, Brda, v katerih se je trtna plesnjoba, prouzročena po „Oidium-u“, le malo in še le pozno, ko je drugod skoro 15 let uže razsajala, jela razvijati.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

Da kokoši pozimi rade jajca ležejo.

Amerikanci, ki so pravi mojstri o gospodarskih skušnjah, dajejo potem med hrano zmletega popra (ali pa zmlete paprike), navadno vsake tri dni eno majhno žličico 12 kokošim, ki se pa mora s hrano dobro pomešati. Poper ima enako moč, kakor velika kopriva, o kateri je uže davno znano, da po njej kokoši rade jajca ležejo. Al ker sta poper ali pa paprika močneja in ju kokoši rade vživajo, zato se mora paziti, da se jim tega sredstva preveč ne daje in le toliko, kakor smo ravno rekli.

Malo znan vzrok, da včasi čebele mrjó.

Čebelarji večkrat, če čebele mrjó, mislijo, da mrjó zarad tega, ker so kak strupen sok iz rastlin posrkale; al to je napačna misel, kajti čebele celó strupen sok znane lepe rastline acaleje srkajo, in iz tega soka strupen méd delajo, ki pa njim samim nič ne škoduje. Nasproti temu je čebelar Duhemin izkusil, da pride na čebele moljek (črvič) — to je celó majhna, samo z drobnogledom vidljiva živalica (acarus), katera se v čebelo zarije tako, da umre. Ta moljek se pogostoma nahaja na solnčnici in prav verjetno je, da na tej rastlini živi in od nje na čebele zleze.

Gospodarske novice.

* *Iz primorske drevesnice,* kakor druga leta, tako se tudi letos dobi za plačilo pa tudi brezplačno 1 milijon in 80.847 črnega gozdnega lesá (smrekovine, borovine, jelovine itd.), 428.746 listnatih dreves in pa 13.300 sadnega drevja. C. k. ministerstva kmetijstva je določilo ceno, po kateri naj se prodaja to drevje posameznim gospodarjem ali pa občinam, pa je dovolilo tudi, da se sme revnim občinam in posameznim gospodarjem, ki želijo gozd zarediti, tudi brezplačno dati. Kdor tedaj želí enega ali druzega drevja iz te c. kr. velike primorske drevesnice dobiti za plačilo ali pa brezplačno, naj se obrne do c. k. vlade (k. k. Statthalterei) v Trstu.

* *Hranilnice v Avstriji* so se od leta 1870. znatno pomnožile. Leta 1870. bilo jih je v Avstriji 193, leta 1878. uže 319. Takrat so šteli hranilnih knjižic še 927.209, lani pa 1 milijon in 424.388, takrat bilo je vloženih 285 milijonov in 706.689 gold., lani 648 milijonov in 617.547 gold. Reservnega fonda bilo je takrat 16 milijonov in 506.754 gold., lani 33 milijonov in 385.484 gold. Do leta 1875. se je vlagalo zmiraj več, kakor izjemalo, potem se je na slabo obrnilo; vendar toliko še se ni izjemavalo, da bi ne bilo več obrestnih denarjev nevzdignjenih v hranilnici ostalo. Lani na pr. so ljudje vložili 185 milijonov in 142.490 gold., a izjemali 191 milijonov in 227.394 gold., nevzdignjenih obresti pa je ostalo 29 milijonov in 678.092 gold. Zato se more reči, da so lani vendar zopet več vložili, nego izvzeli. Prejetega denarja so hranilnice proti vknjiženju (intabulaciji) izposodile 62 odstotkov, na vrednostne papirje 14 odstotkov in 1 odstotek na posestva, ostali denar je ali v blagajnicah ali pa se je na menjice itd. oddal.

Národno blagó.

Spisuje Davorin Trstenjak.

I.

Žale žene.

Po Koroškem, dalje na Štirskem, in sicer po edinem Pohorji in njegovih panogah, ter v Solčavi (Sulzbach) so med narodom znana mitična bitja z imenom „žale žene“. Prvi je bil naš slavni Urban Jarnik, ki je ime zapisal in jih tolmačil v „Nymphe“.

Vendar dozdeva se mi, da Jarnik imena ni prav slišal, jaz sem našel oblike: žale žene, žalke, želke, žel-žene, in v teh oblikah so mi imena sporočili tudi profesor Brelih iz Ribnice na Pohorji, prof. Štiftar in kmet Ložekar, oba rodom iz Solčave. Slednji mi je tudi priobčil, da žale žene, žalke, želke najrajši prebivajo v pečevnatih duplah blizo vodá, — pri jezerih, tam se kopljejo, umivajo svoja krasna lica in češejo si svoje zlatožolte vlasi.

Krasne so te device, ljudem usmiljene, katerim ponoči oplejejo lán, požanejo pšenico, če kmet ne more dela sam opraviti, varujejo otroke, katere matere na njivah same pustijo, da jih ne odnese orel v svoje gnjezdo. Lepo pojejo, posebno o mesečnem svitu; blagoslovijo planinskim pastirjem čredo in storé, da krave imajo obilo mleka. Kravam prinašajo z visokih planin posebno travo, katera povžita jim napolni vimena z obilnim mlekom. Žale žene, žalke, želke se zaljubijo rade v zale fante, pastirje, lovce, in jih vabijo k sebi s čarobnim svojim petjem. Enkrat se je nek lovec zaljubil v žalko, ki mu je povíla neskončno lepega otroka, katerega je žalka koj po porodu nesla v svoje krasno poslopje, katero stojí v globlini jezera. Potem pride nazaj, pelje lovca varno po najviših rtih gorá, privabi mu srn in jelenov, da jih je nastrelil lahko, kolikor mu ljubo. Ko lovčeva žena zgreší svojega možá, gre ga iskat, in izvé po planinskih pastirjih, da je v dupli pri Žalki. Stopi v parmo (v Solčavi: parma = Felsgrotte), posvarí možá in žalo ženo, ta pa jej dá zlat pojas, in reče, naj se ne jezí, možu ni se nič zgodilo, naj si le pojas opaše, in lahko moža zopet nazaj vzame. Ko si je žena zlati pojas opasala, razpokne žena, in žalka skoči z lovcem v jezero, in ni ju bilo več videti.

Znamenita je v tej pravljici ta okoliščina, da tudi v slovenski basni ima pojas, kakor v škandinavskem mitu, po katerem Thorr, kedar si pojas opaše, vse raznese, — posebno moč.

Kaj pomenjajo imena: žale žene, žalke, želke?

Jaz teh imen ne morem iz nobenega druzega temata izvajati, nego iz onega, iz katerega so staroslovenske besede: žal-ati, žel-ati, cupere, desiderare, ruski: žal-ov-at, ljubiti, imeti v milosti.

Prvotni pomen arijanske prakorenike: gar-gal-žal, je: goreti; iz tega so se izobrazili pomeni: želja s sorodno nemško: Gier, Be-gier-de, gierig, gorenja — der Inbrunnst, in ime: žala — žal-ka — žel-ka odgovarja gršk. χαραι — χαριτες, katero se izvaja iz iste korenike: ghar, — sansk. haryati iz gharyati, gern haben, lieben, — litovski: gëreti, gern haben, gotišk. geiran, begehren.

Nemški mitologi in tudi nekateri slovenski pisatelji so hoteli v naših žalkah najti tirolsko-nemške: „sâligе Fräulein“, a vendar jaz trdim, da tirolske „sâligen Fräulein“ utegnejo slovenskega početka biti, in so mitični ostanki iz onih časov, ko so historično gotovo na Tirolskem bivali Sloveni. Za mojo misel govori ta okoliščina, da je domovina teh „sâligen Fräu-

lein“ dolina Puster in Zillerthal, in Vintschgau, in da druga nemška plemena teh mitičnih bitij ne poznajo.

Nekateri tirolski zbiratelji narodnih pravljic, kakor Ritter von Alpenburg, so začeli pisati: „seligen Fräulein“, pa brez vsega razloga, tirolsko ljudstvo jih imenuje Salgfräulein, die Salge. V gornjem Vintschgauu je še gora, ki se velí „die Salge“, in ljudstvo pripoveduje, da so tam Salgfräulein stanovale, zato je J. Zingerle prav storil, da zmerom piše „Sâlgfräulein“.

Tirolske povesti imajo tudi s slovenskimi enak značaj, tudi one popevajo, vabijo pastirje in lovce, branijo otroke in pridejo pozimi v kmečke hiše prest (glej Zingerle „Sagen und Märchen aus Tirol“ Nr. 23—27). Ne razumem tudi, kako bile bi na Pohorje prišle nemške pravljice, med tem, ko je na Tirolskem še ostalo mnogo druzih običajev, besed in imen slovenskih. Tako Tirolci poznajo vampire (Zingerle l. c. 39), katere le nahajamo med Slovani, Vlahi (Rumuni) in Novogrki. *)

Zingerle omenja nekega zlega bitja: Dschedrawee, in po Koroškem poznajo strašilo otrók: čodrav ded, čodrav = kodrav, crispus.

Sovražnik žalk je divji mož. Prof. Štiftar in kmet Ložekar poročata, da divji mož rad preganja žale žene — žalke — želke. On jim skalí jezero, če se kopljejo, vzame batino, in če te nima, zmekne smreko in zapodí žalke. Če jih vloví, jih razčesne, kakor paječino. Iste pravljice imajo Tirolci, zato pritrdim Mannhardtu, kateri v „sâlgfräulein“ nahaja personificirane megle, v divjem možu pa — vihar, ki megle razžene.

Tudi poznamenovanje: sâlig, selig, felix, beatus, srečen, ni prikladno naturi teh mitičnih bitij. One niso srečne, ker v divjem možu imajo svojega sovražnika.

Da tirolske „Salgen“ niso germanskega početka, pričuje ta okoliščina, da niti najbližnji nemški sosedje, kakor Švabi, Bavarci in Švicarji jih ne poznajo, in še po Tirolskem so pravljice o „Salgah“ najbolje v onem okrožji znane, v katerem nahajamo največ ostankov slovenskega jezika.

Jarnikova pisava „želik-žena“ mi se dozdeva popačena, jaz sem slišal: želk-žena, to je: želka-žena, ker korotanski Slovenci vokale na koncu besed radi odbacnejo, tudi žel-žena, in ta oblika me opominja na srbske „debel-guza, šaren-gača, crven-kapa itd. Poskusil še bom razložiti, zakaj se ta mitična bitja velijo „žale žene, žalke — želke“? Tudi jaz, kakor Mannhardt v njih spoznavam personificirane megle.

Zima, zimski demoni, zimski vihar = divji mož, zapre kraljestvo luči, zakrije solnce, le včasih se odprejo vrata lučnega kraljestva, ta čas, kedar se solnce skoz goste zimske megle prikaže, imenuje Nemec: „Wunschstunde“.

Razume se samo ob sebi, da si je v paganskih časih ljudstvo ravno tako želelo začetka kraljestva svetlobe — mladoletja — mladoletnega solnca, kakor še sedaj. Stvarilo si je tedaj posebna božanska bitja, katera so pripeljala zaželjeno dôbo, ko je moglo obdelovati polje, pasti čreda itd. To dobo so oznanovale svitle, tenke mladoletne solncem presijane megle, in te je ljudstvo napolnilo z ženskimi božjimi bitji, in ker se je njihov prihod močno v vsaki zimi zaželjeval, dalo jim je ljudstvo ime: žale — žele žene, žalke — želke, die Ersehnten, die Erwünschten, die Wunschweiber, in če uže Tirolci dokazujejo domačnost in nemštvo svojih „sâligen — Salgfräulein“, vendar mi ne morejo prevreči domačnosti in slostva naših „žalk — želk“.

Staritrg pri Slovenjem Gradcu 8. listopada 1879.

*) V letošnjem programu gimnazija briksenskega je veleučeni gospod ravnatelj dr. Mitterrutzner napisal izvrsten članek: „Slawisches aus Pusterthal“, v katerem srečno razlaga topična in rodbinska imena. Jaz sem iz Schöpfovega „Tirolisches Idiotikon“ nabral 150 čisto slovenskih besed, prof. dr. Mitterrutzner, universitetni prof. dr. B. Jülg v Innsbruku, prof. dr. Bidermann v Gradcu, kateri so moj rokopis prebrali, so mi poslali jako pohvalna pisma. Profesor dr. Bidermann je našel slovanske običaje tje do mesta Imst! Pis.

Slovansko slovstvo.

* *Pčelarstvo.* Za obću in školsku porabu priredio J. E. Tomić. Sa 57 slika. U Zagrebu. Nakladom dalm. hrv. slav. zemaljske vlade. 1879.

Pod tem naslovom nam je iz Zagreba došla knjiga, katera v istini vrlo izpolnuje, kar njen naslov na čelu obeta, namreč, da je namenjena ne le samo učeči se mladini, temveč tudi praktičnim čebelarjem. Razjasnena s 57 ličnimi slikami čebelarskega orodja in druzih stvarí, večinoma vzetih iz bar. Ročičeve (rekte Rothschütz-ove) knjige je sestavljena po najboljih čebelarskih novejših knjigah, pa tudi pisana v lepi in lahko umevni hrvaščini. Razdeljena je na 6 oddelkov, katerim na čêlo je postavljena zgodovina čebelarstva, ki se pričenja z najstarejšimi časi in sega do najnovejše dôbe. V tej zgodovini nahajamo s častjo imenovanega našega rojaka Antona Janžo, pa tudi po pravici grajano našo kranjsko in štajarsko deželo zaradi tega, da se vkljub vsemu prizadevanju kmetijske družbe kranjske in čebelarskega našega društva pri naših čebelarjih premalo nahaja premakljivih satnikov, ki so jedro bolje čebeloreje. V 6 oddelkih, katerih prvi govorí o prirodopisu čebele in o vsem, kar se ž njim sklada, razklada pisatelj od konca do kraja vse, kar je praktičnemu čebelarju vedeti treba, da umno čebelari in stojí na vrhuncu današnjega znanstva. Vsakako so s to knjigo, na svetlo dano po naročilu sl. deželne vlade hrvatske, hrvatski čebelarji dobili izvrstno knjigo v roko, katerim jo toplo priporočamo, za našo stran pa željo izrekamo, naj bi naše cenjeno čebelarsko društvo tudi za slovenske čebelarje na svitlo spravilo enako knjižico, za katero po prijaznosti gosp. Tomiča in barona Rothschütza utegne dobiti razjasnilne lesoreze.

* *Anton Mart. Slomšeka zbrani spisi.* Tretja knjiga: Životopisi. Zbral, uredil in izdal Mih. Lendovšek, ptujski vikarij.

Kdor vé, kako izvrstno je znal nepozabljivi naš Slomšek pisati življenjepise — in kdo bi tega ne vedel, ki se je bavil s slovstvom slovenskim uže pred 30 leti — bo vesel pozdravil to tretjo knjigo, katera obsega na 24 pôlah 21 življenjepisov, med katerimi nahajamo življenjepis Ahacelnov, Staničev, Japelnov, Krenov, Radeckijev in drugih. Slomšek pa si ni izbiral za predmet svojih spisov le imenitnih mož, temuč je segal tudi v borne bajtice poštenih kmetov. Zato nahaja vsak čitatelj v tej knjigi kaj, kar mu je pred vsem drago. Naj tedaj rodoljubi obilo sežejo po tej knjigi, katera se dobiva po vseh večih slovenskih mestih in kateri cena je le 60 kr., da je ne zadene ona nemila osoda, ki je zadela prvo in drugo, katerih se še vedno ni razprodalo toliko, da bi se tiskarnici bili povrnili vsi stroški. Prečastiti vrednik se ves žrtvuje blagemu namenu, da bi spravil vsa dela Slomšekova v 15 knjigah na beli dan in tako ve-

likanu Slomšeku postavil vredni duševni spominek! Al za to treba mu okoli 800 naročnikov in zanesljivih plačnikov.

Politične stvari.

Kdo dela razpor?

Čem bolj se bliža obravnava vojaške postave v zbornici poslancev, tem bolj se množijo glasi, da se bode ustavaška stranka uprla tej postavi. Po takem se tedaj zmerom očitnejše kaže, da ustavaški patrijotizem, s katerim se je ta stranka zmirom šopirila in vzlasti nas Slovane pred vlado kot sovražnike Avstrije denuncirala, bil je golo hinavstvo. Čehe, katerih 16 let ni bilo na Dunaj v državni zbor, so proglašali za Moskovite, in tudi vsi drugi Slovani bili smo jim panslavisti. Zdaj, ko čez 16 let imamo popolen državen zbor in vsi poslanci konservativne stranke delajo na soglasno postopanje o vseh važnih državnih vprašanjih, zdaj pa se ustavoverci upirajo eni najvažnejših postav. Nikomur ni neznano, da vojaštvo je velika butara, ki jo nosijo vsi narodi Evrope; vsak vé, da velike stalne armade so ljudstvu stalna nadloga, katera ne pripušča, da bi se popolno zacelile rane, ki jih je toliko let gospodarstvo liberalcev sekalo blagostanju ljudstva. Al hudodelstvo velike izdaje bilo bi zahtevati od avstrijske vlade, da bi ona sama orožje na stran položila, da bi ona prva pred vsemi druzimi vladami stalno armado razpustila ali jo na toliko zmanjšala, da bi ne bila v stanu braniti državo kakoršnega koli nevarnega napada. In prav to je, kar je konservativno stranko v zbornici poslancev pripeljalo do trdnega sklepa, da bode soglasno glasovala za predlog vladni, ne na ljubo ministru Taaffe-u, ampak iz poštenega patriotizma.

Če ustavoverci hočejo nasprotovati sprejemu vojaške postave zgolj zato, da bi vrgli Taaffeovo ministerstvo, jih moramo vendar vprašati: kaj neki je pregrešilo zoper ustavo, kaj neki je vsulo pred prag konservativni stranki, da ga za to preganjajo ustavoverci? Naj nam povedó le eno tako dejanje! Če se ustavoverci bojijo, da se ministerstvo potem, ko ima vojaško postavo po svoji volji v žepu, popolno vrže v naročje konservativcem, more pač isti strah imeti konservativna stranka, da se minister Taaffe popolno zedini z ustavoverno stranko. Vojaška postava je postulat države avstrijsko-ogerske, je postulat krone, je postulat skupne vlade.

Tudi naši poslanci in ž njimi poslanci cele konservativne stranke čutijo veliko odgovornost, ki jo na-se vzamejo z glasovanjem za to, da število vojakov, kakor dosihmal, tako tudi za 10 let naprej znaša za čas potrebe 800.000, al zato oni ne bodo pozabili na to, da se davkoplačevalcem butara vojaških stroškov olajša kolikor mogoče.

Naši dopisi.

V Gorici 23. nov. — Imamo že nekaj let v Gorici „društvo goriških gospá v podporo ubogim“, katero jim po zimi kosilo kuhati daja in to s pomočki, ki jih dobiva po prostovoljnih darovih, po predstavah v gledišči i. dr. Letos je napravilo to društvo „bazar“. Ker je pa došlo premalo darov, razposlalo je te dni predsedništvo društveno v 3 jezikih vabilo, da naj bi do 25. t. m. poslal, kar ima še kdo poslati. Nad tem pozivom samim na sebi se gotovo nihče spodtikati ne more, k večemu nad obliko nemškega in slovenskega teksta, katerih kritika pa ne spada sem. Kdo bi bil tedaj mislil, da bode vabilo komu v pohujšanje za to, ker je — v 3 jezikih natisneno?! Poslušajte, kako piše o tem naš (?) čez-Sočni „Isonzo“! „... V Gorici se govorí, piše in misli po italijanski („italiamente“), za tega voljo zadostuje v povabilu namenjenem meščanom italijanski jezik; škoda za čas, trud in denar, ki se je potratil za prevod v dva druga jezika. Že lani je bila prestava v nemški jezik neopravičena; kar se je pa letos zgodilo, je absurdno..... K čemu je vabilo prestavljeno v slovenski jezik? v jezik naših kmetov? Kmetje ne berejo, in to iz naravnega vzroka, ker — brati ne znajo; dokaz temu piclo število čitateljev „Soče“. Ali se je vabilo prestavilo za tiste 3—4 panslaviste, ki so si napravili med nami svoje šotore? Če je tako, je predsedništvo slabo računilo, ker ni vedelo, kako daleč sega njihova radodarnost. Bolje bi bilo, ko bi se bili prihranili stroški za prevod, papir in tisk in da bi se bil obrnil dotični denar, ubogim na korist....“. Tem besedam — gotovo v uredništveni pisarnici skovanim — dalo je uredništvo obliko lista neke gospé do uredništva. Če je res kaka gospá kaj tacega pisala, naj ji veljajo besede, ki jih je pater Abraham a St. Clara v neki pridigi rekel dunajskim gospém svojega časa. Če je pa navedeni list uredništvena trojica skovala — nimamo v priprostim kmetovskem slovenskem jeziku dovolj primernega in krepkega izraza, da bi spodobno zaznamili „Isončevo“ nesramnost. Znabiti bi pisatelju omenjenega lista pristojal znani izrek neutralnega jezika: „Das ist eine Gemeinheit“! V deželnem zboru in odboru je enakopravnost obeh deželnih jezikov že od nekdaj priznana; prav tako v šolah; po oglih mestnih ulic beremo večkrat razglase v treh jezikih in celó „Isonzo“-vega kandidata, dr. Vicentini-a, volitveni oklic — s kubitalnimi črkami tiskan — kinčal je pred 4 meseci naše ogle; in zdaj — se hinavci spotikajo nad nedolžnim 3jezičnim vabilom! Bog varuj, da bi vsi naši someščani taki bili. Vem pa za gotovo, da so se vsi pošteni Lahi grozili nad hudobnim anakronizmom „Isonzo“-ve klike. Tudi Slovencem pravični „Eco del Litorale“ piše o tej zadevi danes tako: „.... Ta gospá ne pozná dolžnosti uljudnosti.... Slovenski jezik ni le jezik naših kmetov, temuč tudi mnogih olikanih oseb v Gorici, katere bi lahko tisto gospó v kulturi poducevale... Sicer pa je naše mesto mejno mesto; govorijo se tù 3 jeziki: italijanski, nemški in slovenski, in je želeti, da bi bila sloga med tukajšnjimi narodnostmi.“ Fiat! — V čitalnici bo jutre veselica, pri kateri se bodo pobirali prostovoljni doneski za pogorelce v Koritnici na Bovškem. — Za te iste pogorelce je podaril presvitli cesar 600 gold. — Tudi po vsej deželi se nabirajo za-nje milodari. — V 4 tukajšnjih cerkvah bodo večdnevne izredne svečanosti o 25letnici razglasitve vérske resnice neomadežvanega spočetja D. Marije (8. dec.). — Grofinja Chambord je prišla v petek ponoči v Gorico; v prvi polovici decembra pride tudi grof. — V Št. Petru je obhajal oče državnozbornega predsednika, eksc. flcm. grof Iv. Coronini svoj 86letni rojstni god. Častitljivemu starčeku sta še čvrsta duh in teló.

Iz Kostanjevice 20. nov. (*Goveja kuga. Gosp. Dolenec pri nas.*) Prosti smo kuge! Sl. deželna vlada je razglasila, da so Kostanjevica in Globočice goveje kuge proste, le Slinovce so še zaprte, kjer se je bila kuga najkasneje objavila. Nek besen človek se je bil v „Slovencu“ zavoljo mojega dopisa v „Novicah“ in v „Narodu“ čez-me spravil ter me skušal z blatom ometati, a

je le samega sebe zdatno oblatil. Kdor je moja dva dopisa bral in pozneje onega lažnjivega v „Slovencu“, mi bo gotovo pritrdil, da je dopisnika „Slovenčevega“ luna trkala, ko je pisal oni članek. Al pustimo to, naj vam danes raji poročam kaj bolj veselega, ko o grozni kugi. — 12. dne t. m. je vodja vinorejske šole slapenške gosp. Dolenec prišel le-sem ter si v družbi tukajšnjega, za napredek kmetijstva vnetega posestnika gosp. F. Marešiča najprej ogledal vinograde stare in nove, kleti in pripravo v kleteh; pokušal je tudi vina, in tako mu je bilo mogoče, drugi dan in v petek povedati nam, kaj je tukaj dobrega, kaj pa slabega opazil. — Škoda le, da se je naznanilo g. Dolenca, da pride v četertek k nam, zakasnilo, tako, da ni bilo mogoče, tega ljudem s prižnice razglasiti. Naznanilo se je to sicer otrokom v šoli, ter naročilo, naj staršem doma povedó, ter jih povabijo, da pridejo v obilnem številu poslušat koristne nauke; al ljudje ne porajtajo otročjega pripovedovanja, poleg tega se jim je pa tudi mudilo napravljati steljo, ker je bilo vreme lepo, in zato, žalibog, ni bilo toliko slušateljev, kakor bi bilo želeti. So pa tudi pri nas nekateri taki butci, ki si domišljujejo, da so že vso modrost z veliko žlico pojedli, čeravno jim neumnost povsod iz glave gleda! Taki ne le, da sami o nikakoršnem napredku slišati nočejo, še druge odvračujejo, češ, „kaj boš hodil poslušat bedarije, vsaj sam več veš kakor vé škric.“ Tako je pri nas govoril nekdo, ki je do novejše dobe tu nemčurjem zvonec nosil. Na kratko rečeno: poslušateljev je bilo vseh le 30. Al kolikor jih je bilo, bili so taki, ki niso poslušali le z ušesi zato, da bi imeli kaj pozabiti, ampak poslušali so s trdno voljo, da bodo skušali dobre nauke tudi posnemati. Se ve, da smo bili tudi nekateri taki vmes, ki nimamo prilike lepih naukov dejansko izpeljevati, al trdna volja nas je, to, kar smo slišali, ob priliki povedati onim, ki niso k predavanjem priti mogli. Med temi poslušalci sta bila tudi duhovna gospoda, ki sta se za nauk bolj zanimala ko marsikater kmet. — Gosp. vodja slapenske šole nam je po kratkem nagovoru povedal, kaj on misli o tukaj najbolj razširjenih trtah in o tukajšnji in sploh dolenjski trto- in vinoreji. Rekel je, da je dolenjska trtoreja na najniži stopinji, kolikor je on prilike imel se prepričati tega. Svetoval je opustiti trte malopridne ter nadomestiti jih z boljimi. Med najslabejšo sorto je prištel zeleniko, zato, ker, kakor so vinorejci sami pritrdili, o 10 letih komaj enkrat popolnem dozorí; tedaj če tudi obilo, pa navadno vendar preslabo vino daje. Vinorejec bi moral trte imeti, ki mu leto za letom dajejo obilo in dobrega vina. Ljudje, ki se na vina umejo, pravijo, da zelenika mora biti 4 in celó 8 let stara, da dobra postane. Kateri kmet pri nas pa more vino toliko časa domá držati? In ker tega ne more, ga ko čvička cenó prodá. Svèt gosp. Dolenca o zeleniki je bil: „Dokler boste sadili zeleniko, ne bo napredka.“ Bolja ko zelenika je belina = ribola, vendar tudi ta še prekasno zorí, zato naj se tudi ta z boljimi trtami nadomesti. — Lipna ali lipava, katera ima menda imé po svoji domovini „Lipavi“, zdaj Vipavi, ni hvale vredna, ker se prerada osiplje in ne napravi do 20% sladkorja. Sodba o lipni je tedaj bila: „Proč ž njo!“ — Peles-gnjed dozorí najslabše, toraj ven ž njim! — Javor, ki mu tudi desetina ali dedšina pravijo, je uže po imenu spoznati, da ni prida. Vino te trte so nekdaj vinorejci za desetino prihranili, tedaj tudi proč z javorom!

Za dobro sorto pa je gosp. vodja pripoznal muškat. Ker je pa muškatov več plemen, nam je priporočil posebno rumeni in rudeči muškat. Ker ga pa tatje silno radi oberajo, bila bi edina pomoč, da se ga obilo zasadi. Muškatov mošt pa naj se meša z drugim vinom, ker sam prehudo diší. — Posebno pa je med belimi plemeni pohvalil kraljevino, rekši, da pred njo naj se vsak vinorejec odkrije. Pripovedoval nam je, kako izvrstna in draga vina se drugod napravljajo iz kraljevine, in da je bila na Dunaji v vinorejski razstavi ravno Kegljevičeva kraljevina pred vsemi odlikovana. Tukajšnji vinorejci pa si ne upajo napravljati vina iz same kraljevine, češ, da je tako vino premehko, da teče kakor olje. Al temu je po spričbi g. Dolenca krivo napačno ravnanje s trto, napačno ravnanje z grozdjem pri trgatvi in pa napačno ravnanje z vinom samim. — Med črnimi plemeni je bila, med tukajšnjimi črninami debela črnina — eni ji pravijo kavka — za dobro spoznana; ona se pa ne sme zamenjati s slabim volovnikom. To našo najboljo črnino pa drugod uže iz vinogradov trebijo ter jo z boljšimi vrstami nadomestujejo. Tično, katero ime uže samo kaže, da je tudi dobra, bi bil kmalu pozabil imenovati. — Šopatna ali raztresenka je slabeja ko kavka. Drobna črnina je sladka, al preredke jagode ima.

Tako smo tedaj pregledali vse naše trte, a videli smo, da imamo silno malo dobrih, ki so vredne, da v vinogradu stojijo. Gosp. Dolenec se je le čudil, da iz tako slabih trt še tako primeroma dobro vino dobimo. Rekel je, ko bi se Dolenjci poprijeli umne trtoreje ter sčasoma slabe vrste trt z boljšimi nadomestili in bi z moštom in vinom prav ravnali, da bi dolenjska vina prekosila na daleč okrog vsa druga vina v dobroti, in ker tukaj obdelovanje vinogradov toliko ne stane ko drugod, tudi v ceni. Mesto tukajšnjih slabih trt nam je gosp. Dolenec nasvetoval saditi sledeče: 1) Ostlieber, najizvrstnejšo trto, katera daje grozdje, ki dá mošt s 24% sladkorja. 2) Rülandec, umazane barve, jako rodovita sorta, ki daje znanega šampanjca. Ostlieber in Rülandec imata majhne grozde, pa tacih sila mnogo. Vse vrste pa, ki rodé majhne grozde, dajejo veliko bolje vino memo onih, ki imajo velike grozde. Poleg tega je Rülandec edina vrsta trt, ki je gnjilobe prosta. 3) Sip, izvrstna ipavska trta, daje rumeno grozdje. 4) Italijanski rizling; da je to izvrstna trta, spričuje najbolje to, ker se na vse kraje silno razširja; rodí obilo. 5) Španjol (Gutedel), katerega je več vrst, najbolji je hrustlasti in rudeči. 6) Grganja; rodí mnogo in velike grozde; domá je v južnih Tirolih, daje fino vino. Ker ta trta najmanj 14 dni pozneje odganja kakor druge, zorí pa takrat kakor rizling, je posebno izvrstna za nižave.

(Dalje prihodnjič.)

Iz Postojne 10. nov. (Konec.) Vrabške jerebice dopis od 1. avg. t. l. omlatil je otep prazne slame. Poglavitno v teh smeteh je to, da praša: „War es diesen „Kolegen“ (národnim učiteljem) um die Fortbildung oder um die Politik, Denunziation und Ruhestörung zu thun?“ Kdo je denuncijant in pa kaljivec mirú? Narodni učitelji gotovo ne, ker jim je ovaduštvo najostudnejša reč, a ravno ono je vas „zwergerjev“ edina lastnost. Če ni temu tako, zakaj je pa vaš kvadrat prec dne 11. julija t. l. — v petek po konferenci — na vse zgodaj nekega národnega učitelja v šolo špicljat (ne nadzorovat) prišel, a se je dobro opekel, ker ga je na svojem mestu dobil. Kakošen mož je pa vaš glasoviti Vodopivec, veste najbolje sami, pa vemo tudi mi. — In ti, nemčurče v surki, in pa še dva druga tvoja zagrizena „zwergerja“ v vipavski dolini, kakošni ste pa vi? Evo fakta! Med preteklimi počitnicami romali ste prav po turški šegi v „Meko“ k svojemu še živemu Mahomedu drug za drugim, ga pridušali, da naj vse narodne učitelje iz tukajšnjega okraja prestavi pa pozoblje, osobito enega, kate-

rega pa zavoljo dobre vinske kapljice kaj radi pohojevate in on vas po stari slovenski šegi tudi vselej dobro postreže, a v zahvalo potem ga v njegovem kraju „surovega neolikanca“ pri ljudeh črnite. A ta poštena duša je še celó tako dober, da za „zwergerje“ v denarnih stiskah celó v svoj lastni žep seže, in za obresti tolike dobrote prejema pa — grdo nehvaležnost. Ko je „Mohamed“ vašim željam zadostiti obljubil, ste se prav hudobno narodnim učiteljem v vipavski dolini v pest smijali ter od strani in pa tudi direktno sami — po „laufposih“ hrepeneče poizvedovali. To, to je vaša slava in čast! To ste tisti „wahre Schulmänner“ kakor „lucus a non lucendo“. Začnite vendar enkrat pokoro delati, pokažite enkrat svetu svojo pravo stran, kakoršni ste v resnici. Res, v tolažbo vam povedati morem, da pravih narodnih učiteljev ni toliko kot listja in trave, a ti so pa lahko na svoje moštvo ponosni ter smejo s Črnogorci reči: „Malo nas je, a smo ljudi“. Za nameček še nekaj. Koga presvitli vladar spoštuje in odlikuje? Morda li matadorje vašega tabora? odpadnike, renegate? Kaj še! Zgled imate na bližnjem Primorskem. Poglejte spoštovanega, za šolo vnetega národnega moža g. Klodiča, c. kr. deželnega šolskega nadzornika. On, sin priproste matere, povzdignjen v baronski stan, naj bode vam, in pa tudi vsemu poštenemu slovenskemu učiteljstvu uzor in zgled, če domovini hočete v resnici kaj koristiti in šolstvo na visoko stopinjo olike in napredka povzdigniti. Kaj ljubljanski „strahmož“ k temu pravi? Pravica, značaj, temeljitost in pravo domoljubje so vendar kaj več, nego renegatstvo. Toraj, národni učitelji, ostanite vedno to, kar ste do sedaj bili; ne bojte se praznih in votlih strahov; bodite na svojo značajno stanovitnost ponosni! Tudi vi mlajši, kateri ste v našem okraju letos na novo nastavljeni, pokažite, koliko prave temeljitosti ste si v šolah priučili. Poglavitni nalog šole je, stanovitne značaje odgojevati. In, če bote značajni narodnjaki ostali, pridobili si boste tudi pravo zaupanje in ljubezen nas narodnih Notranjcev, ki vas plačujemo. Vsaj bomo še doživeli videti, s kako skremženimi obrazi bodo se, kedar čas pride — kateri menda daleč ni — nekatere učiteljske kukavice zopet v narodni tabor nazaj povračevale — če bode še kdo za-nje kaj maral! Grenjka in zoperna bode ta pot! Notranjec.

Iz Adlešič pri Kolpi 23. nov. — 9. dne t. m. so se vršile pri nas volitve novega občinskega zastopa, pri katerih 20. dne t. m. so bili izvoljeni sledeči trije možje, vsi vrli narodnjaki: Ivan Adlešič iz Adlešič za župana, za svetovalca pa Miko Požek iz Adlešič in Miko Marentič iz Fučkovic. Živili! — Kod nas je snega malo, vreme toplo.

Iz Ljubljane.

Našega grofa Josipa Barbota ni več!

Umrl je v službi domovine, v poslanstvu na Dunaji, 23. dne t. m. po kratki bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, 55 let star. — Truplo premilega nam ranjcega se prepelje v domovino in 27. dne t. m. ob treh popoldne na farnem pokopališči pri sv. Rupertu na Dolenjskem v lastno rakev položí. Slovenski državni poslanci mu poklonijo venec z napisom: „Iskrenemu rodoljubu, predragemu tovaršu“. Isto tako mu pokloni ves klub venec.

S častito rodovino ranjcega žaluje vsa naša domovina na grobu rodoljuba, čegar značaj je bil res čist kakor zlató in trden kakor skala. Večni mu spomin!

Po naročilu ljubljanskega národnega kluba se danes podá gosp. Potočnik v Št. Rupert, da juter o pogrebu položi venec na rakev preljubljenega grofa Barbota z napisom: „Domovina vernemu svojemu sinu“.

— (*Iz seje dežel. odbora 21. novembra.*) Na povabilo mestnega župana je deželni odbor sklenil, vdeležiti se na kolodvoru svečanostnega sprejema domačega pešpolka št. 17 ob njegovem prihodu iz Bosne 26. t. m; — županstvom občin ob železnici od Primorske meje pa do Borovnice je deželni odbor naznanil dan prihoda tega polka, da ga po svojih deputacijah pozdravijo; — deželni vladi se na dopis zarad zistemizacije deželnih služeb živinozdravnikov odgovori, da se stroški za živinozdravnike tem manj morejo na deželni zaklad prevzeti, ker postava iz l. 1870. o zdravstvenih zadevah v to ne veže; — na dopis c. k. dečelne vlade se vožna tarifa po 9 soldov od 1 konja in kilometra. za l. 1880 potrdi; — eno vnovič izprazneno deželno štipendijo za sprejem v vino- in sadjerejsko šolo na Slapu je deželni odbor podelil prošnjiku Petru Vrisku iz Rateškega kraja.

— (*Seja mestnega odbora*) 24. dne t. m. je bila jako interesantna, kajti zašel je na politiško polje in obe stranki (ustavoverska večina in pa národna manjšina) imeli ste priliko dejansko pokazati svoje stališče o sedanjem ministerstvu. Naj tedaj o tej seji kaj več povemo. Na dnevnem redu je stal predlog: „naj odbor sklene peticijo na državni zbor, da prenaredí nekatere paragrafe vojne postave.“ — Nagon k tej peticiji je prišel od mestnega odbora iz Gradca in v današnji seji ga je zagovarjal odbornik vitez dr. Kaltenegger. — Znano je, da je važna vojna postava ravno zdaj na dnevnem redu državnega zbora. Naši ustavoverci pa so s tem predlogom hoteli svojim tovaršem v Gradcu na pomoč priti, ki so, kakor gori rečeno, enako peticijo na Dunaj poslali državnemu zboru, misleči, da narodni poslanci ne bodo zapazili, kaj za grmom tega na videz nedolžnega predloga tiči. Al zmotili so se. Narodni odbornik gosp. Potočnik se je oglasil zoper ta predlog in je v tehtnem govoru razložil, da mestni odbor nikakor ni kompetenten se mešati v postavo, katera vsak čas pride v državnem zboru v razpravo; večina dunajske zbornice je pa zdaj taka in ima med seboj take duhovite in ljudoljubne možé, da jim ni treba poduka ljubljanskega. Tej zbornični večini in pa sedanjemu ministerstvu se sme zaupati, da bodo brez suflerjev graških in ljubljanskih pravo zadeli. — Če se je ljubljansko konstitucijsko društvo unidan s svojim sklepom, da smejo družabniki njegovi tudi v sedanjem ministerstvu še prazne klopi zasesti, če se jim ponudijo, pred celim svetom na smeh postavilo, ne sme vsaj mestni zastop tacega zasramovanja si na-se nakopati. Če vendar — je nadaljeval govornik — vi, gospodje, vkljub temu pošljete svojo peticijo na Dunaj, vam morem koj naravnost povedati, da narodni odborniki državnemu zboru pošljemo protest zoper njo. — Če je uže govor gosp. Potočnika razburil ustavoverce od prvega do zadnjega, jih je še bolj zbegal predlog odbornika gosp. Petričiča. On je popolno pritrdil predlogu Potočnikovemu, da naj mestni odbor opusti nasvetovano peticijo in, ker ima on in vsa národna stranka v sedanje ministerstvo zaupanje, je stavil predlog, da naj mestni odbor zaupnico pošlje ministru Taaffe-u. — Sedaj se je vnela viharna debata; dr. Kaltenegger, dr. Suppan, dr. Schrey, dr. Schaffer in Deschmann so pričeli borbo zoper predlog Potočnikov, ki pa je vse njih ugovore krepko odbil kot jalove sofizme. Se ve, da je konečno ustavoverska večina enoglasno za svoj predlog glasovala. Al še bolj interesantno je to, da je ustavoverska večina

tudi enoglasno zoper predlog Petričičev, da naj se pošlje grofu Taaffe-u zaupnica, glasovala in tako mu indirektno nezaupnico votirala ter se nasprotnic sedanji vladi objavila. Morebiti bo Taaffe prestrašen od ustavovercev ljubljanskih, popustil ministerstvo, in na potem izpraznene klopi se vsedejo: ces. kralj. dvorni svetovalec vitez dr. Kaltenegger, ces. kralj. deželni šolski nadzornik Pirker, ces. kralj. nadinženir Ziegler in ces. kralj. saniterni koncipient dr. Keesbacher. Vederemo!

— (*Čitalnična „beseda“*) v nedeljo, prva zimske sêzone, je privabila mnogo družbenikov v svojo dvorano, ki so bili jako zadovoljni z vsem, kar so slišali in videli. Kakor vselej, tako so tudi ta večer naši gospodje pevci pod vodstvom gosp. V. Valente častno rešili svojo nalogo; gledališka igra „norišnica v 1. nadstropji“ je neprenehoma izbujevala veselost, in izvrstno ljubko je gospá Albina Valenta razložila, s čem bode čitalnica stregla to zimo svojemu občinstvu. Naj njen govor natisnemo ves, da privabi morebiti še marsikoga v kolo čitalničnega zabavnega delovanja. Tako-le se je glasil:

„Častita skupščina! Zime nemili čas je nastopil. Velo listje padlo je z drevja, sneg merí belo svoje platno, mrzla burja brije, in veselja, ki smo ga nedavno iskali pod milim nebom, iščemo zdaj — pri topli peči. Skratka rečeno: Nastopila je zimska sêzona, katera tudi čitalnice kliče na živahneje delo. I kaj bo čitalnica naša prinesla nam prihodnji zimski čas? — vprašale boste Vé, častite gospé in góspice, in Vi, spoštovani gospodje. Na to vprašanje odgovor dati, dal mi je mandát odbor naš.

Pesmi, govori, igrokazi: to je tista trójica, okoli katere se bodo sukale zabave čitalnične tudi to sêzono v národnem našem domu. „No, in druzega nič?“ me utegne ta in una gospica nejevoljno vprašati. — Ker lahko uganem, kateri zajček za grmom tega vprašanja tiči, tudi takoj lahko na to interpelacijo odgovor dam, — no! tudi plesali; plesali bomo „male“ in „velike“ plese, da se ne bode pritožil prešerni pust, da se mu krati ravnopravnost starodavna, kakor se dandanes (če smem prav natihoma reči, da me kdo ne sliši) krati marsikatera druga pravica — tu pa tam. Da pa bode mogoče, ves ta program izvršiti, se odbor po meni zaupljivo obrača do Vas, častiti gospodje, ki se odlikujete z zmožnostjo lepega petja, s toplo peticijo, da, kakor zmerom dozdaj, tako tudi vprihodnje ostanete čitalnici podstavni steber. Vsaj ste uže pri toliko prilikah domá in tudi zunaj mej domačih sveta sijajno pokazali, kaj premore Slovenca pesem! S petjem pa naj se vrstijo deklamacije dobro izbrane, — berila humoristična ali podučna, — govori pravilom čitalničnim primerni, da se tako tudi v naših zabavah izpolnuje pregovor: „variatio delectat.“ — Vsem temu pa naj se pridružijo tudi toliko priljubljene gledališke igre, da se tako slovenska Talija, ki se je po nemilih, al, kakor se nadejamo, le začasnih nezgodah tužna umaknila iz javnega gledališča, zopet vesela vrne v čitalnico — rojstni svoj dom.

Z združeno močjo tako idimo na delo, da nas bode mati Slovenija vesela, videti, da sinom in hčerkam njenim ni treba, kakor drugim, najemati tujih moči za izvršitev svojih nalóg. — Čitalnice se — vsaj tako beremo pogostoma — v resnici imenujejo ognjišče za vnémo domoljubja; želeti bi toraj bilo, da bi okoli njega se zbirali vsi, prav vsi, ki hočejo vredni biti častnega naslova „domoljuba“!

To, častita gospôda, bil je moj mandat, da sem stopila nocoj prva na oder pred Vas. Zapuščam ga s sladko nado, da nisem bila glas vpijočega v puščavi. I v to ime: na zdravje!“

— Po „besedi“ je čitalniški pevski zbor po mnogoletni navadi počastil imendan dr. Jan. Bleiweisa, predsednika čitalničnega, z jako lepo serenado pred njegovim stanovanjem.

— Danes zvečer pridejo vrli slovenski sinovi našega peš-polka Kuhna iz Bosne v Ljubljano. Velikanske priprave za vredni sprejem se delajo od vseh stranî; naj bi izvršitvi celega programa le tudi nebó milo bilo! Program na maršu skozi Ljubljano pa je ta-le: 1) Pozdrav polka s topovi o prihodu 26. t. m. zvečer po strelnem društvu s strelišča. 2) Zvečer ob ½7. uri slovesni sprejem polka na ozaljšanem peronu južnega kolodvora. 3) Pri uhodu polka pc dunajski eesti pri slavoloku blizo deželne bolnišnice, kjer bodo društva s svojimi zastavami in znamenji zbrana, izroči gospica Jamšekova s slovenskim govorom srebrni lovorov venec. 4) Odhod polka, spremljevanega po društvih, v kasarno. 5) Dné 27. t. m. zvečer ob 7. uri banket na čast došlih gg. častnikov in pogostovanje vojakov v ozaljšanih prostorih starega streljišča.

Ker slavni naš polek maršira kmalu na Dunaj, kjer ostane v garnizoni, ga nameravajo, kakor nam g. dr. Poklukar poroča, slovesno pozdraviti tudi na Dunaji bivajoči slovenski državni poslanci.

— (*Parižkih fotografij na steklo*) je zdaj razstavljena uže 6. vrsta, v kateri se vidi Švica s svojimi velikanskimi snežniki, jezeri itd. Kdor je dozdaj zamudil ogledati si to prekrasno razstavo, naj hiti jo pogledat. Jutri bode razstavljen Egipt s svojimi piramidami in drugimi starodavnimi znamenitnostmi. Za to vrsto pridejo le še 4 vrste, namreč: Italije drugi del, Carigrad, parižka svetovna razstava 1878. leta in pa Avstrija. Toraj še enkrat ponavljamo: kdor hoče videti velik del sveta v najlepši naravni obliki za 20 kr., naj ne zamudi kratkega časa, ker so na ogled razstavljene podobe le še do 13. decembra.

— (*Goveja kuga*) je minula v 42 okrajih, okuženih je tedaj le še 14. Dozdaj je v vsem skupaj poginilo ali pa pobitih bilo 377 goved, 27 ovác in 14 kozá.

— (*Na prodaj pride po dražbi kakih 100 kónj* topničarskega polka 3. dne prihodnjega meseca v Ljubljani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V zbornici poslancev se je v seji 22. dne t. m. dovršila v ogerskem zboru uže rešena razprava o postavi zarad sprejema Bosne in Hercegovine v skupno avstrijsko-ogersko colno zavezo. Bosna in Hercegovina dobite za zdaj 600.000 gold. v zlatu iz skupnih colnih dohodkov.

— Danes se prične obravnava postave o govejí kugi. Vojaška postava mora te dni v razpravo priti, ker pred shodom delegacij, ki ima biti uže početkom decembra, želí vlada vojaško postavo rešeno imeti. Za gotovo se pripoveduje, da ministerstvo ne odstopi, če tudi se vojaška postava ne sprejme s potrebno večino; utegne se pa zgoditi, kakor se „Politiki“ telegrafuje, da potem vlada razpusti državni zbor in potem dobi večo večino.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — **Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.